CZU: 343.222:343.545:340.134(478) **https://doi.org/10.59295/sum3(183)2025_05**

SUBIECTUL INFRACȚIUNII PREVĂZUTE LA ART. 220 COD PENAL AL REPUBLICII MOLDOVA

Eduard CALMAȚUI,
Universitatea de Stat din Moldova

În studiul de față se examinează subiectul infracțiunii prevăzute la art. 220 Cod penal al Republicii Moldova. Astfel, se arată că în condițiile alin. (1) art. 220 CP RM, subiect al infracțiunii este persoana fizică responsabilă care a atins vârsta de 16 ani. De asemenea, sunt clarificate unele disensiuni teoretice pe baza noțiunii de „subiect al infracțiunii”. Se relevă faptul că lipsa oricărui semn obligatoriu ce caracterizează subiectul infracțiunii, atestă lipsa subiectului infracțiunii și, prin urmare, a componenței de infracțiune. În cele din urmă este abordată prevederea de la lit. d) alin. (2) art. 220 CP RM, în ipoteza căreia subiectul infracțiunii de proxenetism are calitatea specială de persoană publică, persoană cu funcție de răspundere, persoană cu funcție de demnitate publică, persoană publică străină sau funcționar internațional.

Cuvinte-cheie: *infracțiune; subiect al infracțiunii; proxenetism; persoană fizică; responsabilitate; vârsta răspunderii penale; răspundere penală.*

THE SUBJECT OF THE OFFENSE PROVIDED FOR IN ARTICLE 220 OF THE CRIMINAL CODE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

This study examines the subject of the offense provided for in article 220 of the Criminal Code of the Republic of Moldova. It is shown that, under paragraph (1) of article 220 of the Criminal Code, the subject of the offense is a responsible natural person who has reached the age of 16. Furthermore, certain theoretical disagreements regarding the concept of the „subject of the offense” are clarified. It is emphasized that the absence of any mandatory element characterizing the subject of the offense indicates the absence of the subject and, consequently, the absence of the elements constituting the offense. In conclusion, the provision of letter (d), paragraph (2), article 220 of the Criminal Code is addressed, according to which the subject of the offense of procuring (pimping) holds a special status: a public person; a person in a position of responsibility; a person holding a public dignity position; a foreign public person; or an international official.

Keywords*: offense; subject of the offense; procuring (pimping); natural person; responsibility; age of criminal liability; criminal liability.*

Introducere

Subiectul infracțiunii este unul dintre cele patru elemente obligatorii ale componenței de infracțiune. Absența subiectului infracțiunii indică lipsa *corpus delicti*. Or, așa cum rezultă din prevederile înscrise la art. 15 Cod penal al Republicii Moldova (*în continuare – CP RM*), „elementele infracţiunii sunt: obiectul, latura obiectivă, subiectul şi latura subiectivă”. Totodată, în acord cu alin. (1) art. 51 CP RM componența de infracțiune, stipulată în legea penală, reprezintă temeiul juridic al răspunderii penale. Iar potrivit art. 52 CP RM „se consideră componență a infracțiunii totalitatea semnelor obiective şi subiective, stabilite de legea penală, ce califică o faptă prejudiciabilă drept infracţiune concretă”.

În legea penală, subiectul infracțiunii se identifică cu noțiunea de „persoană”.

Rezultate obţinute şi discuţii

Noțiunea de „subiect al infracțiunii” nu este definită în Codul penal al Republicii Moldova, această sarcină fiind pusă în seama doctrinei. Astfel, într-o accepțiune doctrinară, „subiect al infracțiunii este recunoscută persoana, care a comis o faptă prevăzută de legea penală şi care, în baza faptului că posedă toate semnele prevăzute de legea penală pentru această categorie de subiect, este pasibilă de răspundere penală [1, p. 207]. *Ad similis*, conform unei alte opinii „prin subiect al infracțiunii se înțelege persoana fi-

zică, responsabilă, care a comis o infracțiune, a atins vârsta răspunderii penale și, în anumite cazuri, este înzestrată și cu trăsături speciale indicate în norma corespunzătoare din Partea specială a Codului penal [2, p. 202].

Unii autori din România, dar și din Republica Moldova [3, p. 28; 4, p. 361-368; 5, p. 71-74], în contextul examinării subiectului infracțiunii fac distincție între subiectul activ al infracțiunii și subiectul pasiv al infracțiunii. Astfel, după părerea lui I. Pașcu, prin subiectul activ al infracțiunii se înțelege persoana fizică sau juridică ce săvârșește sau contribuie la comiterea unei fapte prevăzute de legea penală şi îndeplinește condiţiile răspunderii penale [6, p. 128]. În același timp, subiectul pasiv al infracțiunii îl constituie persoana fizică sau juridică titulară a valorii sociale vătămate sau periclitate prin săvârșirea infracţiunii. Poate fi subiect pasiv al infracțiunii, aşadar, orice persoană care a suferit răul creat prin comiterea infracţiunii [7, p. 135]. O opinie asemănătoare este exprimată și de M. Ștefănoaia [8, p. 281]. În mod specific, în contextul examinării proxenetismului, N. Neagu [9, p. 137] arată că „în cazul infracțiunii de proxenetism, subiect activ poate fi orice persoană, bărbat sau femeie, textul incriminator necerând vreo condiție specială". În același timp, „în cazul acestei infracțiunii de proxenetism, subiect pasiv este persoana asupra căreia se răsfrânge activitatea făptuitorului".

Raportând noțiunea de „subiect pasiv al infracțiunii" la legea penală a Republicii Moldova, observăm că aceasta își găsește corespondent în noțiunea de „victimă a infracțiunii". Or, nu poate fi trecut cu vederea faptul că, în diferite articole ale Codului penal al Republicii Moldova (din Partea Generală și din Partea Specială) se face referire tocmai la noțiunea de „victimă" atunci când se are în vedere persoana asupra căreia se îndreaptă infracțiunea și nu la noțiunea de „subiect pasiv al infracțiunii" (a se vedea, de exemplu, lit. g) alin. (1) art. 77 CP RM; lit. e) alin. (1) art. 77 CP RM; lit. e) alin. (6) art. 90 CP RM; alin. (3) art. 132^2 CP RM; alin. (2) art. 134^{21} CP RM; lit. d) e) n) alin. (2) art. 145 CP RM; art. 146 CP RM; art. 148 CP RM; lit. b) l) alin. (2) alin. (4) art. 151 CP RM etc.). În acest context, prezintă relevanță următorul punct de vedere: „Clasificarea subiecților infracțiunii, în funcție de poziția lor în cadrul infracțiunii, în subiect activ al infracțiunii şi subiect pasiv al infracțiunii nu este conformă cu cadrul normativ al Republicii Moldova. Victima infracțiunii se raportează la sistemul de referință al obiectului infracțiunii, nu la sistemul de referinţă al subiectului infracțiunii" [10, p.109]. Această teză este susținută și de V. Manea, care afirmă că „victima infracţiunii este subiect, însă nu al infracţiunii, dar al relaţiei sociale apărate de legea penală. Relevantă este tocmai această caracteristică, nu cea datorită căreia se operează cu noţiunea „subiect pasiv al infracţiunii". O poziție similară este exprimată și de A. Serbinov: „Persoana împotriva căreia se îndreaptă acţiunea/inacţiunea prejudiciabilă nu poate fi catalogată drept subiect al infracţiunii, ci ca victimă a infracțiunii. La această concluzie ne îndeamnă însuși legiuitorul atunci când folosește noțiunea „victimă" atât în textul normelor din Partea Generală, cât şi în cele din Partea Specială a Codului penal" [11, p. 112]. Drept urmare, în condițiile textului incriminatoriu specificat la art. 220 CP RM, prin subiect al infracţiunii se înțelege persoana care săvârşeşte infracțiunea și nu persoana asupra căreia se îndreaptă infracţiunea (victima infracțiunii).

În continuare, se impune precizarea că nu ne putem alinia nici perspectivei de abordare a subiectului infracțiunii drept „persoana care săvârşeşte infracţiunea, dar şi persoana care participă la săvârşirea infracţiunii în calitate de complice, instigator". O atare opinie, într-adevăr, își găsește fundament în Codul Penal al României [12]; mai exact în prevederea de la art. 174 CP al României, prin care se explică înțelesul expresiilor „săvârșirea unei infracțiuni" sau „comiterea unei infracțiuni", în următorii termeni: „săvârșirea oricăreia dintre faptele pe care legea le pedepsește ca infracțiune consumată sau ca tentativă, precum și participarea la comiterea acestora în calitate de coautor, instigator sau complice". Însă, nici această exegeză nu concordă cu abordarea juridico-penală prevăzută de legea penală a Republicii Moldova. În această privință, R. Popov afirmă, cu drept cuvânt, că „din interpretarea sistemică a art. 21 şi 42 CP RM ne putem da seama că săvârşeşte infracţiunea doar autorul acesteia. Ceilalţi participanţi la infracţiune – complicele, instigatorul şi organizatorul – contribuie la săvârşirea infracţiunii, însă nu o săvârşesc. Or, complicele, instigatorul şi organizatorul nu pot să execute nici măcar parţial latura obiectivă a infracţiunii [10, p. 100].

În altă ordine de idei, precizăm că noțiunea de subiect al infracțiunii nu se identifică nici cu noțiunea de personalitate a infractorului. *Prima* este o noțiune de drept penal, în timp ce *a doua* este un concept crimino-

logic. Astfel, în literatura de specialitate, personalitatea infractorului este definită ca o sinteză a trăsăturilor bio-psiho-sociale cu un înalt grad de stabilitate definitorii pentru individul care a comis infracţiune [13, p. 224]. Într-adevăr, „personalitatea infractorului” exprimă esența bio-psiho-socială a persoanei, trăsăturile individuale care reflectă lumea sa morală și spirituală, în timp ce trăsăturile subiectului infracțiunii indică semnele necesare ale angajabilității răspunderii penale, calificării infracțiunii și diferențierii răspunderii penale. Din punct de vedere juridico-penal, „personalitatea infractorului”, nu comportă relevanță la calificarea infracțiunii, dar poate prezenta semnificație la individualizarea răspunderii și pedepsei penale, elocvente în acest sens fiind, de exemplu, prevederile de la alin. (1) art. 7 CP RM, alin. (1) art. 75 CP RM, alin. (3^1) art. 70 CP RM, alin. (1) art. 90^1CP RM.

După această elucidare terminologică, precizăm că în acord cu art. 21 CP RM, în calitate de subiect al infracțiunii pot evolua persoane fizice şi persoane juridice. Totuși, în cazul infracțiunii de proxenetism, persoana juridică nu poate evolua pe post de subiect, concluzie care derivă din prevederea de la alin. (4) art.21 CP RM în coroborare cu sancțiunea normei de la art. 220 CP RM. Or, persoana juridică, cu excepţia autorităților publice, răspunde penal pentru infracțiunile pentru a căror săvârşire este prevăzută sancţiunea pentru persoanele juridice în Partea Specială a Codului penal. Astfel, avându-se în vedere că, în sancţiunea normei de incriminare de la art. 220 CP RM, nu există nicio referință privind pedeapsa aplicabilă persoanei juridice, rezultă fără dubiu că persoana juridică nu poate să apară ca subiect al proxenetismului. În legile penale ale altor state, situația este diferită. De exemplu, posibilitatea evoluării persoanei juridice pe post de subiect al infracțiunii de proxenetism se desprinde din prevederile art. 225-12 Cod penal al Franței [14]; alin. (3) art. 133^2 Cod penal al Estoniei [15].

În acord cu art. 23 Cod Civil al Republicii Moldova [16], persoană fizică este omul, privit individual, ca titular de drepturi şi de obligaţii civile. În doctrina rusă [17, p. 9-10], „persoană fizică” este abordată prin prisma a trei componente: individul – *omul* ca ființă biologică; *personalitatea* – ansamblu de trăsături sociale ce caracterizează o persoană, formate în procesul și sub influența relațiilor acesteia cu societatea; și *cetățeanul* – persoana care se află într-o relație juridică cu un anumit stat. În condițiile legii penale a Republicii Moldova (art. 11 CP RM) pot fi subiecți ai infracțiunii: cetățenii Republicii Moldova, cetățenii străini și apatrizii.

Bineînțeles, atunci când vorbim despre subiectul infracțiunii ne interesează individul (omul) sau persoana care comite o infracțiune, în cazul de față – infracțiunea de proxenetism. Studierea subiectului infracţiunii reclamă, așadar, determinarea semnelor care comportă relevanță juridico-penală în planul definirii acestuia.

Privitor la semnele generale care caracterizează persoana fizică subiect al infracțiunii, acestea pot fi deduse din alin. (1) și (2) art. 21 CP RM, și anume: persoana fizică responsabilă care la momentul săvârșirii infracțiunii a împlinit vârsta de 16 ani. Capacitatea persoanei de a înţelege caracterul prejudiciabil al celor comise, precum şi de a dirija propriile acţiuni sunt în strictă dependenţă de vârsta subiectului. Prin urmare, vârsta nu constituie, pur şi simplu, un număr de ani trăiţi de persoana fizică. În dreptul penal vârsta are o altă semnificaţie, şi anume: acea de categorie juridică ce determină aptitudinea persoanei de a discerne între bine şi rău [11, p. 113]. Anume la vârsta de 16 ani, legiuitorul a considerat că persoana poate conştientiza caracterul ilegal al faptei manifestate în îndemnul sau determinarea la prostituție ori înlesnirea practicării prostituției, ori tragerea de foloase de pe urma practicării prostituției de către o altă persoană, își poate dirija propriile acțiuni, precum şi este pasibilă de răspundere și pedeapsă în temeiul art. 220 CP RM. Drept urmare, dacă la momentul săvârșirii proxenetismului, persoana nu are împlinită vârsta de 16 ani, aceasta nu poate fi subiect al infracțiunii prevăzute la art. 220 CP RM. În condițiile în care la săvârșirea proxenetismului participă două persoane, una dintre care are vârsta de 16 ani și cealaltă are vârsta de 14 ani, pasibilă de răspundere penală va fi doar persoana cu vârsta de 16 ani. Sub aspectul calificării faptelor persoanei care posedă semnele subiectului infracțiunii, trebuie delimitate două situații. Dacă o persoana cu vârsta de 16 ani săvârșește fapta prevăzută la alin. (1) art. 220 prin intermediul unei persoane cu vârsta de 14 ani, aplicabilă va fi lit.c) alin. (2) art. 220 CP RM. În mod diferit, dacă o persoană cu vârsta de 14 ani determină o persoană cu vârsta de 16 ani să comită fapta prevăzută la alin. (1) art. 220 CP RM, fapta primului nu va cădea sub incidența legii penale (avându-se în vedere că nu întruneşte condiţiile cerute de lege pentru a fi subiect al

infracţiunii prevăzute la alin. (1) art. 220 CP RM), în timp ce ultimul urmează să suporte răspunderea penală în temeiul alin. (1) art. 220 CP RM (avându-se în vedere că posedă semnele prevăzute de lege pentru angajarea răspunderii penale).

În același context, trebuie de menționat că subiect al infracțiunii prevăzute la art. 220 CP RM se consideră persoana care a atins vârsta de 16 ani nu în ziua nașterii, ci începând cu ziua următoare acesteia. O atare concluzie derivă din recomandările Hotărârii Plenului CSJ a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind minorii", nr. 39 din 22.11.2004 [18]. Concomitent, în temeiul pct. 5) art. 97 CPP RM, atingerea de către bănuit, învinuit, inculpat a unei anumite vârste, în procesul penal se constată prin certificatul de vârstă, iar în caz de incapacitate legată de vârstă – prin raportul expertizei medico-legale. În această privință, Hotărârea Plenului CSJ nominalizată *supra* arată că „la constatarea vârstei de către expertiza medico-legală, ziua naşterii inculpatului urmează să fie considerată ultima zi a acelui an, care este stabilit de experţi, iar în cazul constatării vârstei printr-un număr minimal şi un număr maximal de ani, instanța de judecată urmează să reiasă din vârsta minimală a acestei persoane, presupusă de expertiză".

În altă ordine de idei, așa cum rezultă din litera legii, nu este suficient ca persoana să fi atins vârsta de 16 ani pentru a fi trasă la răspundere penală în temeiul art. 220 CP RM. Necesarmente mai este ca aceasta să fie capabilă de a conștientiza caracterul prejudiciabil al faptei comise, precum şi să aibă posibilitatea de a-şi dirija conduita. Astfel, în sensul art. 22 CP RM, responsabilitatea este starea psihologică a persoanei care are capacitatea de a înţelege caracterul prejudiciabil al faptei, precum şi capacitatea de a-şi manifesta voinţa şi a-şi dirija acțiunile. Din această prevedere se desprind cei doi factori ai responsabilităţii: factorul *intelectiv*, constând în capacitatea persoanei de a-şi da seama de acţiunile sau inacţiunile sale, de semnificaţia lor socială şi de urmările acestora și factorul *volitiv*, constând în aptitudinea aceleiaşi persoane de a fi stăpână pe faptele sale, în sensul de a le putea dirija în mod conştient [19, p. 91].

Prin urmare, dacă în momentul săvârșirii infracțiunii prevăzute la art. 220 CP RM, starea psihologică a persoanei îi permite subiectului să înțeleagă că prin acțiunile sale săvârșește infracțiunea de proxenetism și că, *ipso facto*, aduce atingere valorilor sociale ocrotite de legea penală, precum și își dirijează acțiunile în mod conștient și voit, înseamnă că aceasta este responsabilă.

Per a contrario, în sensul alin. (1) art. 23, CP RM, nu este pasibilă de răspundere penală persoana care, în timpul săvârșirii unei fapte prejudiciabile, se afla în stare de iresponsabilitate, adică nu putea să-şi dea seama de acţiunile ori inacţiunile sale sau nu putea să le dirijeze din cauza unei boli psihice cronice, a unei tulburări psihice temporare sau a altei stări patologice. Specific stării de iresponsabilitate este lipsa acelor capacități psihice ale persoanei care ţin de factorul intelectiv ori de factorul volitiv sau chiar de ambii factori ai vinovăţiei [6, p. 288]. Concomitent, în sensul alin. (2) art. 23 CP RM, nu este pasibilă de pedeapsă persoana care, deşi a săvârşit infracțiunea în stare de responsabilitate, înainte de pronunțarea sentinței de către instanța de judecată s-a îmbolnăvit de o boală psihică care a lipsit-o de posibilitatea de a-şi da seama de acţiunile ori inacțiunile sale sau de a le dirija. Faţă de o asemenea persoană, în baza hotărârii instanţei de judecată, pot fi aplicate măsuri de constrângere cu caracter medical, iar după însănătoşire – ea poate fi supusă pedepsei. Astfel, în mod diferit de persoana care a fost iresponsabilă la momentul săvârșirii faptei și care, prin urmare, nu este pasibilă de răspundere penală, persoana care a devenit iresponsabilă după comiterea infracțiunii poate fi supus pedepsei penale, dacă în urma aplicării măsurilor de constrângere cu caracter medical s-a însănătoșit.

Trebuie de notat și că la alin. (1) art. 23^1 CP RM sunt pertractate condițiile în virtutea cărora subiectul infracțiunii se află în stare de responsabilitate redusă: „Persoana care a săvârşit o infracţiune ca urmare a unei tulburări psihice, constatată prin expertiza medicală efectuată în modul stabilit, din cauza căreia nu-şi putea da seama pe deplin de caracterul şi legalitatea faptelor sale sau nu le putea dirija pe deplin este pasibilă de responsabilitate penală redusă". Iar, la alin. (2) al aceluiași articol, sunt specificate efectele juridice ale responsabilității reduse: „Instanţa de judecată, la stabilirea pedepsei sau a măsurilor de siguranţă, ţine cont de tulburarea psihică existentă, care însă nu exclude răspunderea penală". Această prevedere este completată de dispoziția de la lit. d) alin. (1) art. 76 CP RM, în temeiul căreia „la stabilirea pedepsei se consideră circumstanță atenuantă săvârșirea faptei de o persoană cu responsabilitate redusă".

În cazurile în care apar îndoieli privind vârsta sau starea de responsabilitate a bănuitului, învinuitului sau inculpatului, potrivit pct. 3) și pct. 4) alin. (1) art. 143 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova, organul de urmărire penală sau instanța de judecată dispune efectuarea expertizei judiciare.

Pentru exemplificare, arătăm că într-un caz din practica judiciară [20], cu privire la stabilirea calității de subiect al infracțiunii de proxenetism, au fost reținute următoarele: *„Din punct de vedere al calității de subiect al infracțiunii, instanța statuează că acesta este reprezentat de persoana fizică responsabilă, care la momentul săvârşirii infracțiunii a atins vârsta de 16 ani, iar la caz, instanța atestă că B.I. a fost identificată în ședința de judecată în baza buletinului de identitate şi extrasului din Registrul de Stat al Populației, fiind născută pe ***** , nu se află la evidența medicului psihiatru şi/sau narcolog şi întrunește semnele subiectului infracțiunii incriminate”.*

În alt registru, urmează să determinăm dacă în ipoteza alin. (1) art. 220 CP RM suntem în prezența unui subiect special ori a unui subiect general. Cu privire la calitatea de subiect special, S. Copeţchi arată că „este necesar ca, pe de o parte, semnele ce caracterizează un asemenea subiect să fie indicate explicit sau implicit în norma de drept ce stabileşte răspunderea penală pentru o infracţiune concretă, iar, pe de altă parte, aceste semne trebuie să fie suplimentare în raport cu semnele generale ale subiectului infracţiunii” [21, p. 87]. Așadar, reieșind din prevederile alin. (1) art. 220, înțelegem că pentru a încadra cele săvârșite în temeiul respectivei norme, este suficient ca aceasta să posede semnele generale ale subiectul infracțiunii. Or, altfel spus, subiectul infracțiunii înscrise la alin. (1) art. 220 CP RM este unul general. La calificarea faptei este irelevant sexul persoanei care săvârșește infracțiunea, astfel încât atât un bărbat, cât și o femeie pot evolua pe post de subiect al infracțiunii în cauză.

În următorul caz din practica judiciară, în calitate de subiect al infracțiunii de proxenetism a evoluat o femeie. M.E. a fost recunoscută vinovată de săvârșirea infracțiunii prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 220 CP RM în următoarele circumstanțe:

Cetățeana Republicii Moldova M. E., aproximativ în luna mai a anului 2020, aflându-se pe teritoriul mun. Chişinău, urmărind scopul îndemnării şi înlesnirii practicării prostituţiei de către altă persoană, precum şi tragerii de foloase de pe urma practicării acestei activităţi, acţionând în vederea realizării intenţiei sale infracţionale, în scop de profit, a îndemnat-o pe cetăţeana Ş. E., la practicarea prostituţiei pe teritoriul mun. Chişinău, convingând-o prin promisiuni, că va obţine beneficii financiare considerabile de pe urma acestei activităţi, înlesnind practicarea prostituţiei prin asigurarea cu spaţiu locativ, identificarea şi punerea la dispoziţie a beneficiarilor de servicii sexuale [22].

În mod diferit, în următorul caz din practica judiciară, infracțiunea de proxenetism a fost săvârșită de către un bărbat. C.V.M. a fost recunoscut vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 220 CP RM:

*În fapt, C. V. M, în perioada 10.09.2020 – 24.09.2020, aflându-se în mun. Chişinău, urmărind scopul îndemnării şi înlesnirii practicării prostituţiei de către alte persoane precum şi tragerii de foloase de pe urma practicării acestei activităţi, sub pretextul că va fi bine plătită, a îndemnat-o pe *****, să practice prostituţia pe teritoriul mun.Chişinău. În continuare, C. V. M. în vederea înlesnirii practicării prostituţiei de către *****, i-a oferit ultimei cartela SIM cu numărul ***, concomitent plasând anunţuri pe internet, privind acordarea serviciilor sexuale, în scopul selectării pentru aceasta a clienţilor, indicând drept telefonul de contact numărul de pe cartelele SIM transmisă cet. *****. Ulterior la 24.09.2020, C. V. M., acţionând în scopul tragerii de foloase de pe urma practicării prostituţiei de către *****, a solicitat şi primit, de la aceasta, mijloace băneşti în sumă de 2500 lei, bani despre care C.V.M. considera că erau obţinuţi în urma acordări de către ***** a serviciilor sexuale* [23].

Se atestă cazuri și când infracțiunea de proxenetism este comisă în comun de către o femeie împreună cu un bărbat. Astfel, G. C. și D. N. C. au fost recunoscuți vinovați de săvârșirea infracțiunii prevăzute la lit. a), c) alin. (2) art. 220 CP RM, în următoarele circumstanțe:

În fapt, cetățeana Republicii Moldova G. C., în perioada de timp cuprinsă între începutul lunii iulie 2020 și până la 30 septembrie 2020, aflându-se în mun. Chișinău, acționând împreună și de comun acord cu cetățeanul României D. N. C, intenționat, în scopul îndemnării la prostituție a altor persoane, precum și tragerii de foloase de pe urma practicării acestei activități, s-au întâlnit în diferite sectoare din mun.

*Chișinău cu ***** și *****, pe care le-au îndemnat la prostituție, prin promisiunea că vor obține beneficii financiare considerabile de pe urma acestei activități, prin lipsa cheltuielilor legate de deplasare, cazare, precum și alte cheltuieli personale. Tot ei, continuându-și acțiunile criminale, la începutul lunii iulie, aflându-se la stația de alimentare „Bemol", de pe str. **, mun. Chișinău, acționând împreună și de comun acord, au îndemnat-o la prostituție pe *****, prin promisiunea că va obține beneficii financiare considerabile de pe urma aceste, activități, prin lipsa cărorva cheltuieli legate de perfectarea documentelor, deplasare cazare, precum și alte cheltuieli personale* [24].

Spețele ilustrate *supra* demonstrează clar că proxenetismul poate fi săvârșit atât de către persoane de sex feminin, cât și de persoane de sex masculin, precum și de persoane de sex feminin în comun cu persoane de sex masculin. Concomitent, sub aspectul calificării faptei în baza textului incriminatoriu prevăzut la art. 220 CP RM este irelevantă relația subiectului infracțiunii cu victima infracțiunii. În mod diferit, în Codul penal al Franței [14] la art. 225-7 pct. 5 răspunderea penală se agravează dacă proxenetismul este săvârșit de către un ascendent legitim, natural sau adoptiv al persoanei care se prostituează sau de către o persoană care are autoritate asupra acesteia sau abuzează de autoritatea conferită de funcțiile sale.

În alt context, specificăm că în condițiile prevăzute la lit. d) alin. (2) art. 220 CP RM, subiectul infracțiunii are calitatea specială de persoană publică; persoană cu funcție de răspundere; persoană cu funcție de demnitate publică; persoană publică străină; funcționar internațional. Pentru reținerea circumstanței agravante respective este necesar ca respectivele persoane să săvârșească infracțiunea prin folosirea situației de serviciu. Noțiunea de „folosire a situației de serviciu" este definită în pct. 18 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție nr. 23 din 28.06.2004 cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor [25], în următorii termeni: „Săvârșirea unor acțiuni sau inacțiuni care decurg din atribuțiile de serviciu ale făptuitorului, și care sunt în limitele competenței sale de serviciu [...] Totodată, sub incidența noțiunii „folosirea situației de serviciu" nu intră folosirea relațiilor de rudenie, de afinitate sau de amiciție, atunci când acestea nu au legătură cu funcția ocupată". În termenii Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiției nr. 7 din 15.05.2017 cu privire la aplicarea legislației, referitoare la răspunderea penală pentru abuzul de putere sau abuzul de serviciu, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, precum și neglijența în serviciu [26], „folosirea situației de serviciu presupune comiterea de către persoana publică, respectiv, de către persoana cu funcție de demnitate publică, a unor acțiuni sau inacțiuni prejudiciabile, care derivă din atribuțiile sale de serviciu, fiind în limitele competenței sale funcționale".

La art. 123 și 123[1] CP RM identificăm definițiile noțiunilor care se referă la aceste calități speciale. *In concreto*, potrivit alin. (2) art. 123 CP RM, prin persoană publică se înțelege: funcționarul public, inclusiv funcționarul public cu statut special (colaboratorul serviciului diplomatic, al serviciului vamal, al organelor apărării, securității naționale și ordinii publice, altă persoană care deține grade speciale sau militare); angajatul autorităților publice autonome sau de reglementare, al întreprinderilor de stat sau municipale, al altor persoane juridice de drept public; angajatul din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică; persoana autorizată sau învestită de stat să presteze în numele acestuia servicii publice sau să îndeplinească activități de interes public.

Corespunzător, în temeiul alin. (1) art. 123 CP RM, prin persoană cu funcție de răspundere se înțelege persoana căreia, într-o întreprindere, instituție, organizație de stat sau a administrației publice locale ori într-o subdiviziune a lor, i se acordă, permanent sau provizoriu, prin stipularea legii, prin numire, alegere sau în virtutea unei însărcinări, anumite drepturi și obligații în vederea exercitării funcțiilor autorității publice sau a acțiunilor administrative de dispoziție ori organizatorico-economice.

La alin. (3) art. 123 CP RM este definită noțiunea de persoană cu funcție de demnitate publică, prin care se înțelege: persoana al cărei mod de numire sau de alegere este reglementat de Constituția Republicii Moldova sau care este învestită în funcție, prin numire sau prin alegere, de către Parlament, Președintele Republicii Moldova sau Guvern; altă persoană cu funcție de demnitate publică stabilită prin lege; persoana căreia persoana cu funcție de demnitate publică i-a delegat împuternicirile sale.

Definițiile noțiunilor de persoană publică străină și funcționar internațional sunt înscrise la art. 123[1]CP RM. Astfel, prin persoană publică străină se înțelege: orice persoană, numită sau aleasă, care deține un mandat legislativ, executiv, administrativ sau judiciar al unui stat străin; persoana care exercită o funcție pu-

blică pentru un stat străin, inclusiv pentru un organ public sau o întreprindere publică străină; persoana care exercită funcţia de jurat în cadrul sistemului judiciar al unui stat străin [alin. (1) art. 123[1]CP RM]. Iar prin funcţionar internaţional se înţelege: funcţionarul unei organizaţii publice internaţionale ori supranaţionale sau orice persoană autorizată de o astfel de organizaţie să acţioneze în numele ei; membrul unei adunări parlamentare a unei organizaţii internaţionale ori supranaţionale; orice persoană care exercită funcţii judiciare în cadrul unei curţi internaţionale, inclusiv persoana cu atribuţii de grefă [alin. (2) art. 123[1] CP RM].

În Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiției nr. 7/2017 sunt formulate exegeze detailate cu privire la aceste concepte, precum și sunt clarificate înțelesul noțiunilor subsecvente sau de factură extrapenală, cum ar fi cele de: funcționar public; angajatul autorităţilor publice autonome sau de reglementare, al întreprinderilor de stat sau municipale, al altor persoane juridice de drept public; angajatul din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică; persoane autorizate sau învestite de stat să presteze, în numele acestuia, servicii publice; persoane autorizate sau învestite de stat să îndeplinească activităţi de interes public ș.a. Comportă relevanță în planul interpretării acestor noțiuni și Legea nr. 158/2008 cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public [27]; Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică [28]. În plus, explicații temeinice în acest domeniu se regăsesc și în literatura de specialitate [29, p. 80-153], prin urmare o reproducere a acestor idei în contextul prezentului studiu ar fi superfluă.

Concluzii

1. Subiect al infracțiunii prevăzute la alin. (1) art. 220 CP RM este persoana fizică responsabilă care a atins vârsta de 16 ani. Potrivit legii penale a Republicii Moldova, persoana juridică nu evoluează pe post de subiect al proxenetismului, spre deosebire de Codul penal al Franței și al Estoniei;
2. În condițiile prevăzute la lit. d) alin. (2) art. 220 CP RM, subiectul infracțiunii are calitatea specială de persoană publică, persoană cu funcție de răspundere, persoană cu funcție de demnitate publică, persoană publică străină, funcționar internațional;
3. Sub aspectul calificării faptei în temeiul art. 220 CP RM este irelevant dacă persoana care săvârșește infracțiunea este de sex masculin ori de sex feminin. De asemenea, nu prezintă relevanță dacă subiectul se află ori nu într-o relație apropiată cu victima;
4. În sensul art.220 CP RM persoana asupra căreia este îndreptată infracțiunea (victima) nu intră în sfera noțională a „subiectului infracțiunii”. Victima infracţiunii se atribuie sistemului de referinţă al obiectului infracţiunii.

Bibliografie:

1. GRAMA, M., BOTNARU, S., ŞAVGA, A., GROSU Vl. *Drept penal. Partea generală.* Volumul I. Chişinău: Tipografia Centrală, 2012. 328 p. ISBN 978-9975-53-083-5
2. БАУЛИН, Ю.В., ГОЛИК, Ю.В., ЗВЕЧАРОВСКИЙ, И.Э. *Российское уголовное право. Общая часть*. Под ред. В. С. Комиссарова. Санкт-петербург: Питер, 2005. 560 с. ISBN 5-469-00606-9.
3. ULIANOVSCHI, G., CURMEI, I. *Subiectul şi latura subiectivă a infracţiunii de constrângere de a face declaraţii*. În: *Revista Națională de Drept*. 2016, nr. 2, p.28-30. ISSN 1811-0770.
4. SOROCEANU, I. *Subiectul infracțiunii de activitate a mercenarilor.* În: *Culegea comunicărilor conferinţei ştiinţifice naţionale cu participare internaţională „Realităţi şi perspective ale învăţământului juridic naţional” Chişinău, 01-02 octombrie 2019.* Chișinău: CEP USM, 2019, vol. 2, p. 361-368. 692 p. ISBN 978-9975-149-88-4
5. PALADII, A. *Violul: studiu de drept penal şi investigarea judiciară a infracţiunii*. Teză de doctor în drept. Chişinău, 2010.
6. PAȘCU, I. *Drept penal.* Partea generală. Editia a 2-a. București: Hamangiu, 2009. 560 p. ISBN 978-606-522-221-2.
7. PASCU, I., DOBRINOIU, V., HOTCA, M. A. *Noul Cod penal comentat: Partea generală.* Vol.I. Ed. A 2-a, rev. Şi adăug. Bucureşti: Universul juridic, 2014. 800 p. ISBN 978-606-673-262-8.
8. ŞTEFĂNOAIA, M. *Drept penal. Partea generală.* Volumul I. București: Universul Juridic, 2020. 619 p. ISBN 978-606-39-0651-0.

9. PAȘCU, I., DOBRINOIU, V., HOTCA, M.A., at al. *Noul cod penal comentat. Partea specială.* Volumul 2. București: Universul Juridic, 2014. 1150 p. ISBN 978-606-673-311-3.
10. POPOV, R. *Condiţiile generale şi speciale pentru existenţa subiectului persoană fizică în cazul infracţiunilor prevăzute în capitolele XV şi XVI din partea specială a codului penal: aspecte introductive.* În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria Ştiinţe Sociale*. 2012. Nr. 8. p. 99-112. ISSN 1814-3199.
11. SERBINOV, A. *Răspunderea penală pentru infracțiunile contra securității publice exprimate în manipulări ilegale cu arme și muniții*. Teză de doctor. Chișinău, 2010.
12. *Codul penal al României*. Disponibil: https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/109855 [Accesat: 10.03.2025]
13. ȘEVCENCO, A. *Personalitatea infractorului – aspecte criminologice.* În: *Materialele conferinţei „Perspectivele şi Problemele Integrării în Spaţiul European al Cercetării şi Educaţiei”*, Cahul, 7 iunie 2018. Cahul: Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, 2018, vol. 1, p.222-233. 377 p. ISBN 978-9975-88-041-1.
14. *Codul penal al Franței.* Disponibil: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070719 [Accesat: 10.03.2025]
15. *Codul penal al Estoniei.* Disponibil: https://www.riigiteataja.ee/akt/184411 [Accesat: 10.03.2025]
16. *Codul civil al Republicii Moldova*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002, nr. 82-86.
17. АНТОНОВА, Е. Ю. *Субъект преступления.* Владивосток: Издательство Дальневосточного федерального университета, 2023. 90 с. ISBN 978-5-7444-5617-7.
18. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale privind minorii”, nr.39 din 22.11.2004.* Disponibil: https://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=360 [Accesat: 10.03.2025]
19. BOTNARU, S. *Subdezvoltarea psihică – cauză care exclude sau diminuează responsabilitatea persoanei fizice.* În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe Sociale”.* 2013. Nr.8. p. 90-95. ISSN 1814-3199.
20. *Sentința judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 30.03.2023, dos. Nr. 1-2622/2020, jud. Stella Bleșceaga.* Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/a9481d2c-ff78-4f56-a73a-e28ab3b7a4fe [Accesat: 10.03.2025]
21. COPEŢCHI, S. *Subiectul infracţiunii de atragere a minorilor la activitate criminală sau determinarea lor la săvârşirea unor fapte imorale.* În: *Revista Națională de Drept*, 2014, nr.2, pp.86-92. ISSN 1811-0770.
22. S*entința judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 23.01.2023, dos. Nr. 1-3217/2020, jud. Stella Bleșceaga.* Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/98ef7121-db7f-4c41-bcf2-cf6d29b3c442 [Accesat: 10.03.2025]
23. *Sentința judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 13.07.2021, dos. Nr. 1-2707/2020, jud. Aureliu Postică.* Disponibil: https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/d0819e21-7532-4358-8641-c008bd5d2ead [Accesat: 10.03.2025]
24. *Sentința judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani din 14.09.2023, dos. Nr. 1-186/2021, jud. Sergiu Stratan.* https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/bae8fd4c-77f5-43c3-a94b-f8458bd457b9 [Accesat: 10.03.2025]
25. *Hotărârea Plenului Curţii Supreme de Justiţie pentru modificarea şi completarea Hotărârii Plenului Curţii Supreme de Justiţie „Cu privire la practica judiciară în procesele penale despre sustragerea bunurilor”, nr.23 din 28.06.2004.* Disponibil: http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=196 [Accesat: 10.03.2025]
26. *Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiției nr. 7 din 15.05.2017 „Cu privire la aplicarea legislației, referitoare la răspunderea penală pentru abuzul de putere sau abuzul de serviciu, excesul de putere sau depășirea atribuțiilor de serviciu, precum și neglijența în serviciu”*. Disponibil: https://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=216 [Accesat: 10.03.2025]
27. *Legea nr.158/2008 cu privire la funcţia publică şi statutul funcţionarului public.* În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2008, nr. 230-232.*
28. *Legea nr. 199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcţii de demnitate publică.* În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 194-196.*
29. POPOV, R. *Subiectul infracţiunilor prevăzute în Capitolele XV şi XVI din Partea Specială a Codului penal/ teză de doctor în drept.* Chișinău, 2013.

Date despre autor:
Eduard CALMAȚUI, doctorand, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.
ORCID: 0000-0003-4926-0084
E-mail: ed.calmatui@gmail.com

Prezentat: 19.03.2025